

Medlemsrepresentation i förbundsstyrelsen

Bakgrund

Under 2020 och 2021 har arbete pågått med att uppdatera den mall som Nationella rådet tagit fram för att ge samordningsförbunden stöd i framtagandet av förbundsordningar. Mallen beräknas vara klar under första halvan av 2022. Under framtagande av den uppdaterade mallen har Arbetsförmedlingen (AF), Försäkringskassan (FK) och Sveriges kommuner och regioners (SKR) jurister varit involverade i arbetet.

Uppdatering av mallen har gjorts för att både lag om finansiell samordning för rehabiliteringsinsatser (Finsamlagen) och kommunallagen har ändrats sedan mallen senast uppdaterades 2016. Utöver ändringar i lagen har även några förtydliganden gjorts i mallen samt förslag på nya paragrafer som kan ingå i en förbundsordning. I samband med arbetet har parternas jurister också uppmärksammat den tolkning av 10 § i Finsamlagen som tidigare gjorts i förbundsordningsmallen av Nationella rådet.

Vad säger lagen

För representation i styrelsen för ett samordningsförbund enligt Finsamlagen gäller enligt 10 § att varje förbundsmedlem skall vara representerad i styrelsen med minst en ledamot och en ersättare. Detta är ett minimum. Antalet ersättare skall vara lika många som antalet ledamöter. Flera kommuner utgör inte en gemensam medlem utan varje kommun är en medlem i ett samordningsförbund och tillsammans bildar de en part. Det innebär att varje kommun och region som är medlem i ett samordningsförbund måste välja minst en ledamot och en ersättare till styrelsen. Det betyder också att varje kommun och region ska i sina respektive fullmäktige välja dessa personer, 12 § första st i Finsamlagen.

Vid valet kan det under vissa förutsättningar bli aktuellt att utse ledamöterna med proportionellt val om det yrkas av ett visst minimiantal, enligt särskilda regler härom, 12 § första st Finsamlagen. När en kommun/en region väljer ledamöter och ersättare till styrelsen gäller valbarhetskraven i 12 § andra st i Finsamlagen. Det innebär att en kommun får till ledamot eller ersättare i förbundsstyrelsen bara utse någon som är ledamot eller ersättare i kommunfullmäktige i den egna kommunen. Samma gäller för regioner. Detta framgår tydligt i prop 2002/03:132 s. 87.

”Som tidigare angetts utövas enligt 1 kap 7 § regeringsformen beslutanderätten i kommuner och landsting av valda församlingar. Regeringen anser därför att kommun och landsting ska få utse endast personer som är ledamöter eller ersättare i dess fullmäktige. Kommun och landsting bör därvid eftersträva en bred politisk representation. Därvid kan kommun och landsting utse sina representanter i förbundsstyrelsen genom proportionellt val.”

Finsam finansiell samordning
Nationella rådet

2022-02-03

Detta innebär att kommunen/regionen bara kan utse ledamöter som sitter i den egna fullmäktigeförsamlingen. Detta är till för att säkra regeringsformens krav i 1 kap 7 §, om kopplingen till att beslutanderätten i en kommun utövas av valda församlingar och att samma valbarhetsregler ska gälla i samordningsförbundet som i kommunen själv.

En kommun ska styras av personer som är bosatta i kommunen och därmed valbara i kommunen. Samma princip gäller för samordningsförbund. När en kommun väljer en person att vara ledamot i styrelsen i ett samordningsförbund så representerar denne den egna kommunen. Det vill säga en kommun eller region kan aldrig utse en ledamot eller ersättare för annan kommuns räkning eller som ska representera en annan kommun eller region.

När det gäller ledamöter i styrelsen utöver minimikraven på en ledamot och en ersättare per medlem får dessa i förbundsordningen reglera antal och fördelning av eventuellt ytterligare platser i styrelsen. Valbarhetsreglerna i 12 § i lagen gäller även för dessa platser, att fullmäktige bara får välja personer som sitter i den egna fullmäktigeförsamlingen.

Felaktig tolkning av lagen

I nuvarande förbundsordningsmall under paragrafen som handlar om samordningsförbundens styrelse finns två kommentarer som inte överensstämmer med lagstiftningen (se bilaga nedan).

Nationella rådet har tolkat 10 § felaktigt, vilket inneburit att en kommun kunnat representera en annan kommun samt att en ledamot kunnat ha flera ersättare.

Det här innebär att dessa skrivningar kommer att tas bort i den kommande förbundsordningsmallen och ersättas med texter som stämmer överens med lagstiftningen.

När behöver de nya styrelseledamöterna vara på plats?

Dessa ändringar innebär att alla medlemmar i ett samordningsförbund måste utse minst en styrelseledamot och en ersättare. Vi förstår att det innebär ett arbete och inte är något som kan ske på en gång. Det kan därför lämpligen ske i samband med höstens val. Efter höstens val till kommun- och regionfullmäktige ska alla medlemmar som är kommuner och regioner före mandatperiodens utgång välja nya ledamöter och ersättare till styrelserna i de samordningsförbund i vilka man är medlem. För Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan gäller också att de ska utse sina nya styrelseledamöter och ersättare före mandatperiodens utgång. Huvudregeln är att mandatperioden för styrelsen löper ut den 31/3 året efter det då val av fullmäktige har ägt rum i hela landet, om inte annat anges i förbundsordningen.

Bilaga – Tolkning av 10 paragrafen i förbundsordningsmallen

Nedan är kommentarer som finns i nuvarande förbundsordningsmall som kommer att ersättas så att de följer lagstiftningen.

Kommentar: Enligt lagtexten ska varje styrelseledamot ha en ersättare. Nationella rådet har gjort avsteg från detta och accepterar att det finns flera ersättare för en ledamot – med motiveringen att det inte var lagstiftarens avsikt att hindra en ledamot att ha flera ersättare. Det torde ha varit lagstiftarens mening att det bör finnas minst en ersättare för varje ledamot.

Kommentar: I 10 § första stycket FinsamL föreskrivs att varje förbundsmedlem (flera kommuner utgör tillsammans en förbundsmedlem, se stycket nedan) ska vara representerad i styrelsen med minst en ledamot och en ersättare. Däremot föreskrivs inte hur många ledamöter varje förbundsmedlem ska representeras av i styrelsen. Det åligger förbundsmedlemmarna att genom förbundsordningen bestämma antal ledamöter och ersättare i styrelsen och hur många sådana var och en av förbundsmedlemmarna ska representeras av. Varje part kan alltså utse en eller flera ledamöter i styrelsen. Varje ledamot i styrelsen har en röst, vilket framgår av 4 kap. 17 § kommunallagen (1991:900, KL) (i 19 § FinsamL, hänvisas till detta lagrum).

Om ett samordningsförbund har två kommuner kan dessa ha var sin ledamot. De kan också tillsammans utse en eller flera ledamöter. I praktiken kan alltså varje kommun utse en styrelseledamot + ersättare, förutsatt att man i förbundsordningen har fastställt detta antal ledamöter för varje part. Ett alternativ är att en kommun, utser den ordinarie ledamoten och en kommun en ersättare (i ett förbund med två kommuner). Därefter kommer man i varje fråga överens före beslut. När många kommuner ingår i samma förbund kan det bli en styrelse med väldigt många ledamöter, vilket i sin tur kan leda till en "tungarbetad" och kostsam styrelse.